

DOKUMENT			DIARIENUMMER
Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028			S 2024-0446
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTTYP	VERSION
Elin Lockneus, Göran Lundstedt	1 oktober 2024	Strategi	1

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

1. Inledning

Delar av de utmaningar som angavs i Härnösands stifts strategiska inriktning 2020–2024 är fortsatt aktuella. Mycket arbete har gjorts i linje med den strategiska inriktningen: stöd och främjande av den grundläggande uppgiften, rekrytering och kompetensförsörjning och utvecklande av hållbara organisationer – allt för att främja levande församlingar.

Det som angetts, att vara ett välkomnande och rekryterande pilgrimsstift, är inte längre bara en strävan eller ambition. Det är idag en realitet som är ständigt aktuell och fortsättningsvis är en del av stiftets kontinuerliga främjandearbete. På samma sätt har vi mer ändamålsenliga och hållbara förutsättningar att vara kyrka och vi fortsätter att rusta för den kyrka vi vill se i framtiden. Dessa ambitioner lever kvar i stiftskansliets alla verksamheter och är också en viktig del av stiftets framtidsprogram.

I strategin har också några värden angetts: att vara inkluderande, inbjudande, inspirerande, interagerande för ett konsultativt arbetssätt med dialog som redskap. Dessa har kommit att utvecklas och genomsyrar idag stiftskansliets arbete. I den utvärdering som genomförts av Härnösands stifts strategiska inriktning pekas på några områden som saknas. Det gäller framför allt insatser kring rekrytering och kompetensförsörjning och satsningar på unga vuxna samt området medlemsvård. I den strategiska inriktning vi här föreslår ingår därför dessa områden.

2. Nulägesbeskrivning

Svenska kyrkan har enligt Lag om Svenska kyrkan § 2 (SFS 1998: 1591) krav på sig att verksamheten ska vara rikstäckande. Det innebär konkret att medlemmar i Svenska kyrkan ska ha ”rimlig tillgång till kyrkans tjänster” oavsett var de bor i landet eller var de är bosatta i stiftet. Detta är många gånger en utmaning i ett utpräglat lands- och glesbygdstift som Härnösands stift. Att som församling rent konkret verka i både den rikstäckande strukturen och genomföra den grundläggande uppgiften med den söndagliga gudstjänstgemenskapen kan vara en svårighet på flera sätt. I ett stift med stora avstånd blir dessa utmaningar särskilt tydliga. En frågeställning mot bakgrund av detta är om det får några konkreta konsekvenser att kyrkan ska vara rikstäckande för hur hon strategiskt ska tänka och konkret handla.

Pastoraten är den ekonomiska och förvaltningsmässiga samverkansform som enligt kyrkoordningen erbjuds mellan församlingar. När församlingarna samverkar i ett pastorat så är utgångspunkten att församlingarna ska stärkas och finnas kvar som den primära enheten i kyrkan, där den grundläggande

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

uppgiften ska utföras. Det handlar med andra ord om att skapa ändamålsenliga och hållbara förutsättningar för församlingarna att utföra den grundläggande uppgiften.

Det omfattande arbete som genomförts med pastoratsregleringar i Härnösands stift har haft som ett uttalat syfte att bevara församlingarna och därmed också upprätthålla den lagstadgade rikstäckningen. Nu när detta strukturella arbete snart är genomfört i hela stiftet är tiden inne att fortsätta det strategiska arbetet med att bygga ett hållbart församlingsliv.

Utmaningarna är många, med allt från minskande dop- och konfirmationssiffror till svårigheter att rekrytera och snabba samhällsförändringar. Vakansläget är problematiskt på många håll i stiftet när det gäller profilyrken. Rekryteringen av yrkeskategorier som arbetar med den grundläggande uppgiften är också en utmaning på flera håll i stiftet. Detta gäller vigda diakoner, utexaminerade kyrkomusiker och utexaminerade församlingspedagoger liksom vigda präster. Problematiken är extra allvarlig när det gäller prästbristen. Bristen på präster gör att församlingarna har svårt att alla gånger möjliggöra kyrkliga handlingar (dop, vigslar, begravningar) liksom att bedriva konfirmandverksamhet. Prästbristen kommer också att öka med anledning av förväntade pensionsavgångar och vara påtaglig i stort sett i hela stiftet.

Minskade medlemstal i Svenska kyrkan kombinerat med höga kostnader för personal och fastigheter är en annan utmaning. Församlingen/pastoratet ska enligt kyrkoordningen ha en god ekonomisk hushållning med en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar. Antalet utträden har visserligen minskat och antalet inträden har fortsatt legat kvar på en stabil nivå. Dock fortsätter kostnader för fastigheter och anställda att öka.

Viljan att arbeta med mission är stor i Härnösands stift, vilket vi kan se inte minst i församlingsinstruktionerna. Att arbeta med mission sker exempelvis genom bra kommunikation och tillgänglighet, genom att vi är välkomnande och rekryterande, utåtriktade och relevanta för dagens människor. I församlingsinstruktionerna framträder ett tidsenligt, nyanserat och utåtriktat missionsbegrepp som handlar om Guds rikes utbredning i den egna församlingen. Detta arbete kan få ytterligare kraft genom fortsatt främjandearbete med fokus just på missionen. Vi behöver förändra vårt sätt att arbeta och samtidigt utveckla vad det är att vara kyrka. Det handlar om att förflytta sig från att producera verksamheter med anställda och besökare till ett församlingsliv som skapas och levs tillsammans av ett engagerat kyrkfolk.

Vad gäller den diakonala verksamheten så minskar det välfärdsfinansierade skyddsnätet samtidigt som olika typer av utsatthet och psykisk ohälsa, inte minst bland unga, ökar i samhället. Behoven överstiger många gånger församlingarnas resurser och ansvar. Samtidigt varierar behoven, inte minst utifrån perspektiven stad eller glesbygd.

3. Inriktning: diakoni och mission i ett glesbygdsstift

Vi vill peka ut följande tre inriktningsområden som ska få ökad uppmärksamhet i främjandet. Dessa tre områden är hållbarhet i församlingsliv, ett engagerat kyrkfolk och barn och unga får plats. Dessa områden ska inte förstås isolerade utan ses i en helhet. Exempelvis innefattar ett hållbart

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

församlingsliv ett engagerat kyrkfolk där barn och unga har en given plats. Detta handlar om att gestalta diakoni och mission i ett glesbygdstift. Diakoni kan i detta sammanhang förstås som när tro, lära och liv blir ett genom ord och handling. Mission handlar i detta sammanhang både om att vi är välkomnande, rekryterande, utåtriktade och relevanta för dagens människor i vårt samhälle och att vi har en god medlemsvård med en öppen och lättillgänglig kommunikation. Det innebär att ta tillvara varje möte för att vara en välkomnande gemenskap där vi tillsammans gestaltar tro.

Strategin som helhet syftar alltså till att främja hållbarhet i församlingsliv byggt på ett engagerat kyrkfolk där barn och unga har en självklar plats.

3a. Hållbarhet i församlingsliv

De genomförda pastoratsregleringarna har gett andrum till att arbeta vidare med viktiga frågor, där det hållbara församlingslivet är en sådan fråga. Utifrån en analys av församlingarnas ekonomi så har pastoratsregleringarna gett resultat. Den ekonomiska bärkraften är bättre när församlingar samverkar i pastorat. Stiftsstyrelsens strategi är att inte skapa nya pastoratsindelningar med större geografiska områden utan söka andra vägar. Pastoratsindelning har varit viktigt men nu behövs en strategisk plan för att möta problem som indelningar inte löser – till exempel rekrytering, idealitet och översyn av fastigheter. Därför fokuserar stiftsstyrelsen nu på området hållbarhet i församlingsliv.

Klimatarbete

När vi talar om hållbarhet intar självfallet klimatarbetet en given plats. Hållbarhet rör hur vi förvaltar skapelsen. Vi arbetar utifrån *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* och dess olika etapper.

Det samiska folket

Hållbarhet har också att göra med vilken plats som det samiska folket och den samiska traditionen får i kyrkolivet och hur vi är kyrka i Saepmie. Det handlar om att vi som kyrka också fortsättningsvis ska ha relevans i samhället. Vi arbetar utifrån Handlingsplan: *Åtaganden kopplade till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket 2022–2031*.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen ska fortsatt prioriteras för Svenska kyrkans fyra profilyrken. Prästbristen, som redan är utbredd, kommer, om inget förändras, att eskalera med anledning av stora pensionsavgångar. Stiftskansliet ska därför särskilt prioritera rekryteringen av präster. Även om mycket arbete kan göras för att främja antalet präster, så handlar en del av stiftskansliets arbete också om omställningen till nya förutsättningar med en större andel ideella genom ett engagerat kyrkfolk.

Fastigheter

Hur vi hanterar de fastigheter som församlingarna i Härnösands stift äger är avgörande för kyrkans framtid – om vi vill vara något mer än en fastighetsförvaltare. Stiftsstyrelsen vill främja arbete med

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

lokalförsörjningsplan och däri prioritera församlingsverksamhetens behov vid bevarande av byggnader, detta utifrån ekonomiska skäl. Totalt sett innebär detta alltså en kyrka i vårt stift som är färre byggnader och anställda.

Rikstäckning

En tolkning av vad som är en rimlig nivå av rikstäckning krävs för att besvara frågor om vilken kapacitet som behövs för att kunna bedriva verksamhet och vad som ska anses vara tillräckligt för att kyrkan ska uppfylla sitt uppdrag. Genom att göra en tolkning av vad rimlig nivå är, är det också möjligt att prioritera och resurssätta.

Evangelium

Stiftets arbete ska vara fokuserat på att sprida evangelium. Det är den främsta uppgiften för stiftet som pastoral nivå. Detta sker genom ett relationsbyggande, olika typer av kommunikation liksom närvaro över hela stiftet. Medlemsvård i vid bemärkelse är också en avgörande fråga.

Glesbygd

Stiftsstyrelsen ser möjligheter genom att svara an på den kallelse som vårt stift har till att vara kyrka i glesbygden. Alla församlingar behöver ett främjandearbete, men stiftsstyrelsen vill särskilt prioritera främjande i gles- och landsbygd. För att göra detta behöver vi synliggöra var det behövs extra stöd (inklusive ekonomiskt stöd). Det finns behov av att utforska och prioritera diakoni och mission i glesbygd. Stiftskansliet ska verka för att synliggöra de gemensamma utmaningarna där vi inte kan vara kyrka på samma sätt överallt.

Gudstjänstliv

Stiftsstyrelsen vill främja levande gudstjänstliv förankrade i församlingsråd; bemyndigade lokala församlingsråd som vill ta ansvar för gudstjänstlivet. Levande gudstjänstliv innebär att våga tro att Gud kan verka ”också här”. Här behövs ett reflekterande utvecklingsarbete. Detta innebär ett fortsatt arbete med ett pilgrimsperspektiv på gudstjänstlivet som innefattar både andlig fördjupning och fortsatt pilgrimsarbete liksom gudstjänstliv där barn och unga har en självklar plats. Gudstjänstlivet samlar både vigda till tjänst liksom andra som tillsammans bildar det engagerade kyrkfolket.

3b. Det engagerade kyrkfolket

Stiftsstyrelsen identifierar medlemmarna som kyrkans viktigaste resurs.

Omställning och kyrkosyn

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

Framtidsprogrammet anger att stiftsstyrelsen vill satsa på ett större ideellt engagemang. För det krävs det ett omställningsarbete som rör såväl förtroendevalda, ideella och anställda, vilket är de som innefattas i begreppet ”kyrkfolk”. En given del av kyrkfolket är såklart barn och unga. Omställningsarbetet har initierats genom stiftsstyrelsens inriktningsbeslut gällande framtidsprojektet. En viktig del av stiftskansliets arbete handlar nu om omställning. Att ställa om församlingslivet för ett engagerat kyrkfolk, vilket påverkar stiftskansliets arbete som helhet. Här har stiftsstyrelsen identifierat ett behov att arbeta med kyrkosynen, i synnerhet förståelsen av vilka som är kyrkan.

Församlingsråd

Församlingsråden är en resurs och möjlighet att utgå ifrån för det engagerade kyrkfolket. Församlingsråden är basen att bygga kyrka på i församlingen, grunden till en levande kyrkobyggnad. När det gäller glesbygd finns en vana att ta ansvar hos församlingsråd för att vara kyrka på platsen. Här finns en förebild för fler församlingsråd.

Samverkan

Det engagerade kyrkfolket innebär också att bryggor till samverkan med andra organisationer redan finns och kan användas. Detta är relevant i exempelvis diakonalt arbete liksom sammanhang där barn och unga finns. Församlingarna kan bära varandra genom det engagerade kyrkfolket, som också är central del i missionen.

Andra grupper

Det engagerade kyrkfolket kan också vara andra grupper – personer som finns i våra verksamheter. En särskild grupp att fokusera på är körsångarna. Att utgå från dem som redan idag är engagerade för ett fördjupat engagemang och ett fortsatt rekryterande förhållningssätt. Det finns flera kyrkliga grupper som kan möjliggöra ett levande församlingsliv, som till exempel deltagare i olika församlingsverksamheter, föräldrar till barn och unga som deltar i verksamheter, kyrkobesökare med flera.

Ytterligare en grupp som är central i det engagerade kyrkfolket är barn och unga. Dessa är så pass viktiga att de har ett helt eget område.

3c. Att barn och unga har en självklar plats

De unga betonar vikten av att tas på allvar när de vill vara en del av kyrkan och att få förtroende. Barn och ungdomar uttrycker själva behov av att få ta plats i församlingslivet, såväl tillgång till lokaler som möjligheter att påverka gudstjänstlivet och på så sätt ha möjligheten att ta ansvar. Det efterfrågas trygga platser för alla där det är möjligt att utforska tro. De unga efterfrågar generationsöverskridande mötesplatser. Vi arbetar med barnkonsekvensanalys.

Främjande

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

Utifrån det vill stiftsstyrelsen särskilt prioritera främjande av barn och unga där främjande med fokus på dop och konfirmation ingår, liksom ett diakonalt perspektiv. Här behövs ordentlig undervisning i och om kristen tro och ett fördjupat lärande. Det kristna uppdraget rör varje människa och budskapet kan vara avgörande för varje människas liv. Också i fråga om rekrytering finns behov av att uppmuntra olika rekryterande miljöer där unga och unga vuxna finns.

Andlighet

Stiftsstyrelsen identifierar ett behov av att möta längan efter andlighet. Att ta vara på det nyväckta andliga sökandet som syns i exempelvis Ungdomsbarometern och forskningsprojektet "Folkkyrka i minoritet" är relevant. Att ta ungas längtan efter mening och livsmod på allvar innebär också att vinnlägga sig om att kommunicera i kanaler som når unga.

Sammanfattningsvis kan sägas att de tre identifierade inriktningsområden tillsammans bildar en sammanhållen strategi för Härnösands stifts fortsatta arbete på ett övergripande plan. Strategin är att främja hållbarhet i församlingsliv byggt på ett engagerat kyrkfolk där barn och unga har en självklar plats.

4.Mål

Vi har hållbarhet i församlingslivet

Vi har följt kallelsen att vara kyrka i hela stiftet. Vi är närvarande och relationsbyggande. Vi har ett rekryterande förhållningssätt som skapar ett långsiktigt och levande församlingsliv. Diakoni och mission i gles- och landsbygd är prioriterad. Vi har ett pilgrimsperspektiv på gudstjänstlivet som innefattar både andlig fördjupning och fortsatt pilgrimsarbete liksom gudstjänstliv där barn och unga har en självklar plats. Vi vårdar relationen till det samiska folket och värnar skapelsen.

Vi är ett engagerat kyrkfolk

Vi är nu ett engagerat kyrkfolk där vi – ideella, förtroendevalda och anställda som öppen folkkyrka – tillsammans bär kyrkans uppdrag. Både de som vill engagera sig och de som har längtat efter ökad delaktighet har fått plats. Församlingen är grunden och utgångspunkten för det engagerade kyrkfolket. Församlingsråden tar ansvar för att vara kyrka på platsen. Vi samverkar med andra organisationer, i synnerhet kring barn, unga och diakoni.

Barn och unga har en självklar plats

Barn och unga tas på allvar när de vill vara en del av kyrkan och få förtroende och ansvar. Deras andliga längtan bemöts av sammanhang för fördjupat lärande i och om kristen tro. Vår kommunikation sker i kanaler som når unga med syfte att ta deras längtan efter mening och livsmod på allvar. Vi uppmuntrar olika diakonala och rekryterande miljöer där unga och unga vuxna finns. Dessutom prioriterar vi främjande av barn och unga med fokus på dop och konfirmation samt arbetar med barnkonsekvensanalys.

Bilaga

Barnkonsekvensanalys

Då arbetet med stiftsstyrelsens strategi har utgått från stiftskansliets samlade analyser innebär det att de analyser som ständigt görs på stiftskansliet av barns möjligheter och förutsättningar också tagits i beaktande. Detta har funnits med som grund för den presentation som detta arbete började med – där stiftsstyrelsen påbörjade arbetet med att formulera en strategisk inriktning för år 2025–2028.

En grundläggande förståelse av behov hos barn har Omvärldsanalys utifrån ett barnrättsperspektiv 2024 (2024) bidragit med. Perspektiv till denna strategiska inriktning synnerhet gäller detta det senaste av analysrapporter som skrivits på stiftskansliet. Det som skisseras i omvärldsanalysen går i linje med den strategiska inriktningen, i synnerhet i fråga om att barn och unga har en självklar plats. Eftersom denna omvärldsanalys bygger vidare på de tidigare rapporterna *Barn och deras livsvillkor i Härnösands stift* (2020) och *På lika villkor* (2019).

I detta arbete finns också sådant som genererades inom framtidsprojektet – här hänvisar vi till den gedigna barnkonsekvensanalys som gjordes under det arbetet. Sammanfattningsvis kan sägas att de två sistnämnda rapporterna användes som underlag i den barnkonsekvensanalysen, liksom en idéverkstad med distriktsstyrelsen för Svenska kyrkans unga och en enklare frågeövning i tre församlingar med yngre barn (10–12 år) samt expertkompetens i projektgruppen och församlingspedagoger/barnledare i de tre idéverkstäderna.

Här har den fråga som inte rymdes inom framtidsprogrammet, att barn och unga efterfrågar att få plats, fått mer utrymme. Detta är helt i linje med vad barnkonsekvensanalysen visar.

En konkret del i denna barnkonsekvensanalys har skett genom ett möte med distriktsstyrelsen för Svenska kyrkans unga i Härnösands stift (Hädanefter distriktsstyrelsen). Efter en kort introduktion av motsvarande analyser som gavs inledningsvis till stiftsstyrelsen så följdes detta av ett samtal där distriktsstyrelsen fick samtala om samma fråga som stiftsstyrelsen inledningsvis samtalade om ”Vad är nödvändigt för att vara en hållbar kyrka i hela vårt stift?”. Detta samtal bidrog tydligt till förankring och nyansering av det tredje området. Här har också stiftskansliets handläggare som tydligt arbetar med frågor om barnrätt bidragit till att höja ambitionerna från ungdomarnas önskemål om att barn får plats till att sträva efter att barn har en självklar plats. Detta för att synliggöra barnen och ungdomarna som aktörer i sin egen rätt. I denna formulering innebär det också att vi strävar efter mer än vad som idag är nuläget.

Att barnen har fått komma till tals utgår från barnkonventionens 12 artikel.

Att barnen får en självklar plats har sin grund också i att barnen, enligt barnkonventionen, har rätt till liv och utveckling (artikel 6) och förbudet mot diskriminering (artikel 2). Att barnens bästa sätts i främsta rummet (artikel 3) är relevant när det kommer till kommande beslut om fastigheter där hänsyn behöver tas till barnens åsikter och erfarenheter.

Härnösands stifts strategiska inriktning 2025–2028

Att barn har rätt till tanke- samvets- och religionsfrihet (artikel 14) innebär också att barn har rätt att få utöva sin religion. Att vi som kyrka ger barnen en självklar plats är alltså i linje med barnkonventionens krav.

Den strategiska inriktning som skisserats här har alltså sin grund både i ett arbetssätt där barnkonsekvensanalyser sker löpande, i relevant material som innehåller barn och ungas röster i Härnösand stift och i barnkonventionens krav.